

НЕКИ ПРОБЛЕМИ САВРЕМЕНЕ ОДБРАНЕ ПЕШАДИСКОГ ПУКА НА МАНЕВАРСКОМ ЗЕМЉИШТУ

Битна карактеристика нуклеарних средстава је у томе што она располажу *неупоредиво већом ватреном моћи* од свих досада познатих борбених средстава. Отуда се може очекивати да ће она заједно са неким усавршеним борбеним средствима тзв. класичне технике извршити велики утицај на организовање и извођење борбених дејстава уопште, а следствено томе и на организовање и извођење савремене одбране пп.

Потребно је нагласити, пошто се то понекад заборавља или запоставља, да разлике између савремене технике и оне из прошлог рата нису изражене само нуклеарним средствима, већ и постигнутим квалитативним усавршавањем средстава класичне технике. То се манифестује:

— све већим укључивањем у формациски састав јединица радиолокатора, средстава за ноћна гађања и разних електронских уређаја за аутоматско гађање;

— даљим квалитативним и квантитативним порастом средстава ПТО, а нарочито намењених за блиску противтенковску борбу;

— делимично појачаном ватреном моћи тенкова уз истовремено очување или повећање маневарске способности (то исто важи и за артиљеријска оруђа, а нарочито за противтенковску и реактивну артиљерију);

— доминирањем млазне авијације у савременом ваздухопловству са свим њеним познатим предностима у поређењу са клипном, итд., итд.

Наоружање и формација савременог пп делимично су се изменили у поређењу са онима из прошлог рата. Промене се огледају у све већем броју моторних возила (20—350 камиона), масовнијем увођењу стрељачког аутоматског оружја, постојању самоходних батерија и дивизиона, формирању тенковских чета у пуковима неких армија, масовном постојању средстава за блиску противтенковску борбу (реактивни бацачи са пробојношћу 15—30 см) и др. Пратеће чете (митраљези, минобацачи, бестрзајни топови, ручни реактивни бацачи) налазе се у формациском саставу батаљона многих армија, а пратећи водови у четама и пратећа одељења у водовима (митраљези, мино-

бачачи и ручни реактивни бачачи) у саставу неких армија. Све те промене довеле су до *значајног повећања ватрене моћи* савременог пп, што је од посебне важности за извођење одбранбеног боја, јер ватра долази (при једнаким средствима) до најјачег изражаја у одбрани.

Способност пп у целини и свих пешадских јединица у његовом саставу за самостално вођење противтенковске борбе такође је много порасла. Тај моменат је значајан када се има у виду да је тенк у прошлом рату био једно од одлучујућих средстава за напад и да ће његова улога, највероватније, још више порастати у нападним дејствима у евентуалном будућем рату, с обзиром на његову отпорност дејству нуклеарних средстава и на маневарске способности. При испитивању *нових момената* у организовању и извођењу одбранбеног боја пп мора се полазити, пре свега, од промена које су извршене у материјалној бази, тј. ратној техници и људима који њом рукују уопште и у пп посебно.

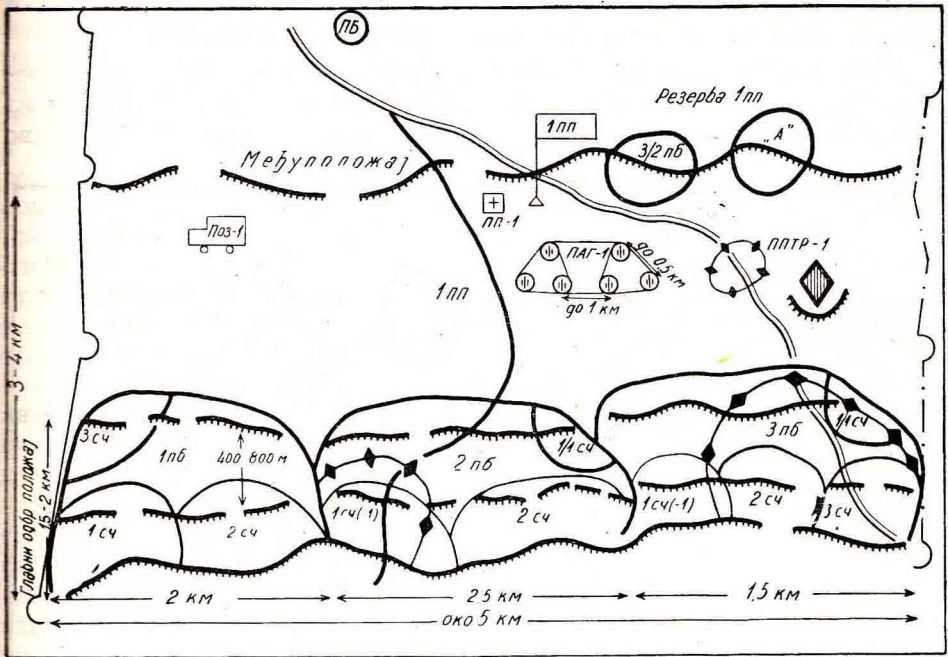
Извршени осврт на неке карактеристике савремене технике, наоружање и формацију пп има само општи значај. Иначе, степен развијености ратне технике, наоружање и формација пп, поред елемента универзалности, поседују и елеменат специфичности у свакој конкретној армији, што је, пре свега, условљено датим степеном развита производних снага њене земље.

Узевши у обзир ратну технику којом ће армије земаља са недовољно развијеним материјалним средствима бити опремљене у евентуалном будућем рату, и претпоставку да нападач, сем других, располаже и нуклеарним борбеним средствима, као и да пп организује и изводи одбрану са нуклеарном подршком или без ње, размотрићу неке основне проблеме савремене одбране пп на маневарском земљишту у тзв. нормалним условима и при одбрани на широком фронту.

Структура одбранбеног рејона и борбени поредак пп

Ради краткоће у излагању, на шеми 1 приказана је мање-више *типична* структура одбранбеног рејона и борбеног поретка пп у одбрани у нормалним условима, која је дошла до изражаја у Другом светском рату. Становите разлике између пуковских одбрана совјетске, немачке, америчке и неких других иностраних армија такве су природе да их није неопходно истицати. Наша бригадна одбрана у НОР-у, иако има штошта заједничког са пуковским одбранама других армија у последњем рату, има много чега и посебног, што је природан израз конкретних услова у којима су наше бригаде организовале и изводиле одбрану.

Данас се сви слажу у томе да је показана структура одбранбеног рејона и борбеног поретка пп у светлости савремене ратне технике неодржива. Многи тврде да би нуклеарни удар јачине 20 КТ

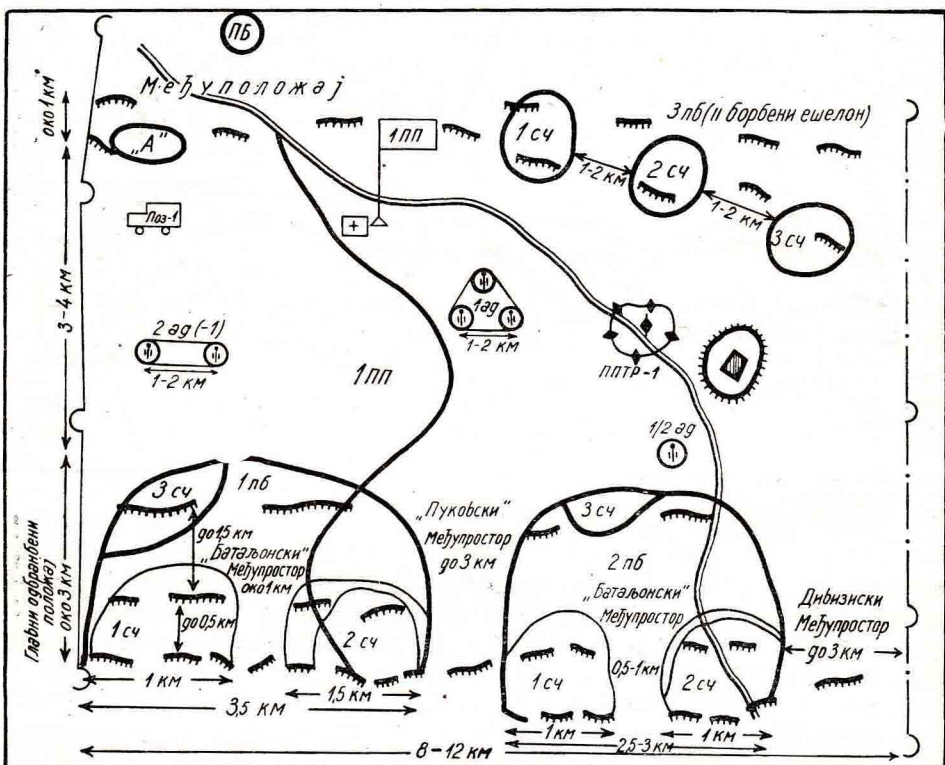
Шема 1

избацио из строја већи део снага пп који би организовао одбрану према изнетој шеми. Предлози и комбинације за савремену структуру и борбени поредак пп који би се бранио на тежишту дивизијске одбране различити су и многобројни, али битно обележје им је у томе што захтевају повећање ширине и дубине одбранбеног рејона како би се већом растреситошћу борбеног поретка постигла што боља противнуклеарна заштита људи и технике. Сви наглашавају потребу постојања међупростора између батаљона, док би фронт нормалног поседања од стране батаљона остао по ширини и дубини мање-више као и у прошлом рату. Тиме би се обезбедило да нуклеарни удар јачине 20 КТ у зони тешких губитака не захвати снаге веће од једног батаљона (дивизиона). То тим пре што се може очекивати да ће нападач у борби за савлађивање првог одбранбеног појаса, који ће најчешће бити и главни, употребљавати и нуклеарна средства мањих калибра (1, 2, 5, 10 и 15 КТ).

Имајући у виду могући квалитет и квантитет људског састава и наоружања у јединицама земаља које немају организовану производњу нуклеарне ратне технике, ефекат дејства нуклеарних ратних средстава, досадашња искуства и захтеве који се у вези са свим тим постављају пред савремену одбрану, чини ми се да једна од могућих

реалних варијаната принципијелне структуре одбраненог рејона и борбеног поретка пп јесте ова, коју предлажем, на шеми 2.

За предложену варијанту карактеристично је двоструко повећање ширине и дубине одбраненог рејона пп у поређењу са оном из Другог светског рата. Први приговор који се може очекивати на такво

Шема 2 — Савремена одбрана пешадијског пука на тежишту одбране дивизије (једно мишљење)

решење састојао би се, вероватно, у замерци због растреситости борбеног поретка. У приговору се, наиме, може истицати да се у процесу извођења одбране елементи борбеног поретка пука могу изоловати и почесно тући. Међутим, приговор не би био оправдан из следећих разлога:

1. — Реална је претпоставка да ће евентуални агресор бити технички надмоћнији уопште и посебно у погледу нуклеарног наоружања. Већ сама та чињеница намеће неразвијенијој земљи потребу за што већом растреситошћу борбених поредака јединица уопште, па према томе и пуковског одбраненог борбеног распореда.

2. — Будући рат, операције и бојеви у њему имаће, највероватније, *изразити маневарски карактер* у поређењу са Другим светским ратом. Поред осталих елемената, то нарочито потврђује чињеница да се *свеобухватни* карактер рата појачава (степен активног ангажовања људског и материјалног потенцијала) и да су снаге за вођење рата у такзваној трећој димензији и вертикалног маневра значајно порасле: крупне ваздушнодесантне јединице (дивизије, корпуси, чак и армије), стратигиска авијација, дириговани пројектили итд. Може се претпоставити да ће се *ново* у одбрани у будућем рату изражавати у следећем: а) одбрана сваке јединице, међу њима и пп, мораће бити *противнуклеарна*; б) основни извор снаге за успешну одбрану лежаће, као и у прошлом рату, у активности браниоца комбинованој са потребном упорношћу. Степен активности мораће бити још виши, а одбранбена упорност испољаваће се, у основи, у одбрани кључних објеката таквом одлучношћу која борбу у *полуокружењу и окружењу* сматра више-мање редовним и нормалним тактичким поступком. У духу тога командант пешадиског пука мора још у периоду организовања одбране предвидети оне кључне одбранбене објекте (обично у оквиру главног положаја, каткад међуположаја и између положаја) које ће бранити по цену борбе у полуокружењу и окружењу. Поједине чете и батаљони из састава првог борбеног ешелона најчешће ће извршавати такве задатке и тиме знатно доприносити стварању потребних услова за организовање и извођење пуковског и дивизиског противнапада или противудара оперативних јединица. Уосталом, из праксе Другог светског рата познато је да је успешно дејство првог борбеног ешелона претстављало основни објективан повољан услов за извођење противнапада и противудара следећим ешелонима и резервама. Могоао би се ставити приговор да ће нападач, према досадашњој пракси, окружену јединицу блокирати мањим снагама, а главнином наставити продирање у дубину. То је могуће. У сваком случају, он може применити два поступка: или мањим снагама блокирати окруженог или одвојити јаче снаге за извршење тог задатка. У првом случају бранилац је у повољнијој ситуацији за вођење борбе у окружењу и евентуално пробијање, а у другом случају он, везујући веће непријатељске снаге за себе, доприноси стварању што повољнијих услова претпостављеном команданту за противнапад или противудар из дубине, који ће, сем осталог, имати за циљ и то да окруженим деловима помогне у извршењу пробоја. Разуме се, такву тактику у одбрани може применити само онај командант пп који располаже војничким и старешинским саставом високих морално-политичких квалитета.

3. — Може се приметити да ће широки међупростори, — између чета до 1 км, а између батаљона до 3 км, — претстављати неку врсту вакуума, који ће — поред бреша створених атомским ударима — дозвољавати нападачу примену разних обухватних и обилазних

маневара. Међутим, та се могућност може неутралисати или свести на минимум предузимањем читавог низа мера, као што су:

— солидно организована ватрена заштита међупростора. С обзиром на ширину тих међупростора битно је да се правилно и у пуној мери искористи пушкомитраљеска и митраљеска ватра. Организовање противтенковске ватре, а нарочито из средстава за блиску противтенковску борбу, која ће бити распоређена на ивицама међупростора и у њиховој унутрашњости у облику заседа организованих од најсмелијих бораца. Артиљериска ватра из дубине претстављаће, такође, важан елемент опште ватрене заштите међупростора;

— извесно „паучинасто“ поседање међупростора живом силом мора се вршити поготову на јаче испресецаном маневарском земљишту. Тако би, рецимо, пуковски међупростор¹⁾ био поседнут снагама од стрељачког одељења до вода, а батаљонски — снагама 3 до 5 бораца — највише стрељачким одељењем. За извршење тог задатка требаће одређивати најсмелије и најиницијативније војнике и старешине;

— широка примена запречавања, нарочито противтенковског, јер ће нападач у првом реду настојати да међупросторе и бреше створене нуклеарним средствима искористи за убацивање својих оклопних јединица. Но, по мом мишљењу, поред набројаних мера, *главно средство* за онемогућавање и потребно ограничавање нападача да се користи међупросторима за успешно извођење свога нападаог маневра биће борба у полуокружењу и окружењу извесног броја јединица пп, коју треба предвидети у периоду организовања одбране или се за њу одлучити у току динамике одбранбеног боја.

4. — Може се поставити питање да ли ће други борбени ешелон пука, с обзиром на његову удаљеност од предњег краја одбране и међусобно растојање чета у оквиру распореда батаљона који сачињава тај други ешелон, бити у стању да се правовремено прикупи „на решавајућем месту и у решавајућем моменту“ за извођење противнапада, поготову када му је баш то првенствена намена. Његов растресити распоред, несумњиво, отежава правовремено прикупљање, али је тај проблем могуће решити ако се имају у виду и предузимају следеће мере: а) онаква упорност у одбрани првог борбеног ешелона о каквој је већ било говора; б) ако командант пешадског пука у процесу извођења одбранбеног боја правилно и благовремено отпочне са конвергентним кретањем другог ешелона (по четама) ка одређеној линији (рејону) за извођење противнапада.

Конечно, треба истаћи да успостављање међупростора и повећање ширине и дубине пуковске одбране — поред главне позитивне карактеристике — повећања противнуклеарне заштите борбеног по-

¹⁾ Ради лакшег разумевања називаћемо међупросторе између чета „батаљонским“, између водава „четним“, између батаљона „пуковским“ и између пукова „дивизиским“.

ретка — носи са собом и низ тешкоћа. Читава је вештина у томе да се одредимо за такву начелну одбранбену тактику пука с једне, и конкретну у свакој конкретној борбеној ситуацији с друге стране, која ће претстављати најреалнији компромис између разних противречних захтева.

Обично се поставља и питање одговорности за обезбеђење међупростора. По мом мишљењу, то се може решити на разне начине, али би у сваком случају требало учинити да међупростор не остане „ничија земља“. У том циљу могла би се применити ова три начина:

а) међупростор између батаљона укључује се у одбранбени рејон деснокрилног, односно левокрилног батаљона (у ситуацији када један од батаљона игра осетно важнију улогу од другог у оквиру пуковске одбране). У том случају батаљон у чији рејон није укључен међупростор учествовао би у његовој ватреној заштити. Батаљон одговоран за одбрану пуковског међупростора организовао би, уствари, одбранбени рејон који би се састојао из једног (главног) дела нормално поседнутог снагама и другог (међупростора) „паучинасто“ поседнутог;

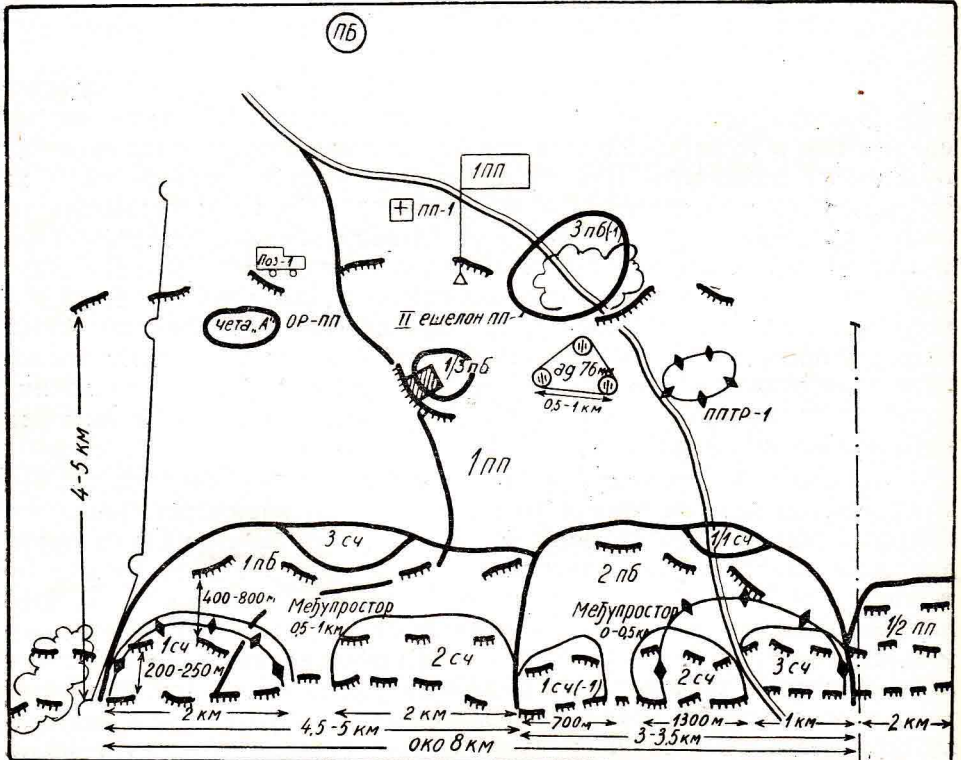
б) у ситуацији када оба батаљона бране рејоне мање-више истог значаја, међупростор би се могао делити између њих. Али, и у том случају подељени међупростор био би укључен у састав одговарајућих батаљонских рејона;

в) у изузетним случајевима обезбеђење и одбрану пуковског међупростора организовао би командант пешадиског пука својим средствима, и то најчешће тада кад је у питању отсудна одбрана више позициског карактера. Пук ће најчешће сносити одговорност и за одбрану једног од дивизијских међупростора. Он ће је организовати својим средствима или преносити ту одговорност на одговарајући батаљон, нарочито кад овај брани мање важан правац (рејон). На истом принципу би се поделила и одговорност за одбрану међупростора између чета и водова. Могло би се рећи да такво решење проблема, уствари, претставља ликвидацију међупростора, али то може изгледати само привидно. Фактички они постоје ако пођемо од чињенице да је међупростор део одбранбеног рејона (зоне) јединице, који није или није нормално поседнут.

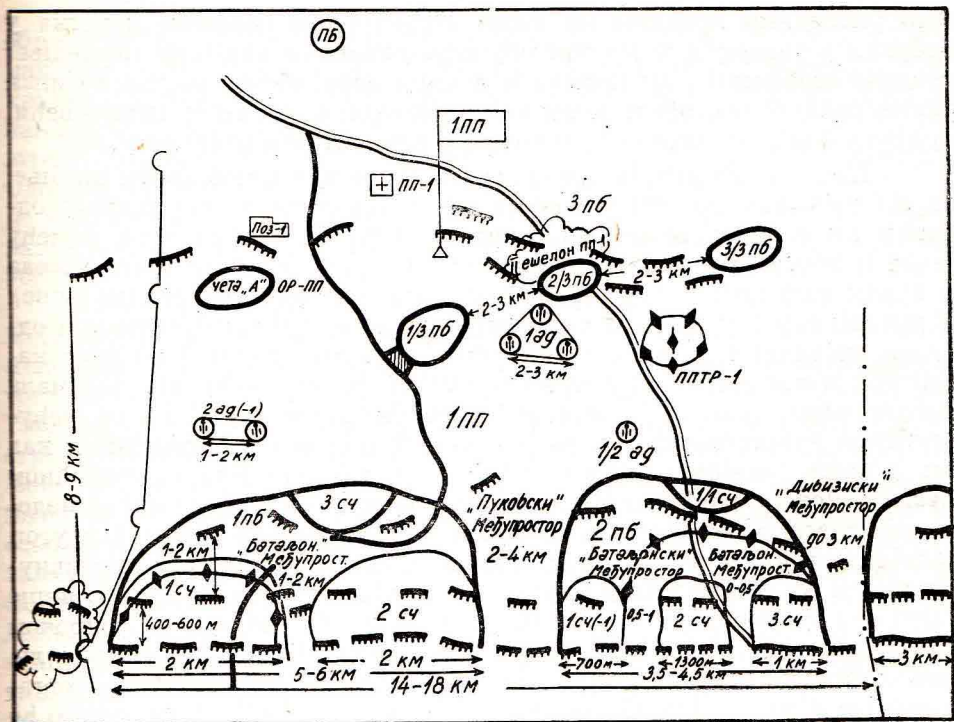
Посебно би требало објаснити целисходност распореда два артиљериска дивизиона којима је у предложеној варијанти ојачан пп. Батерије једног од та два дивизиона придају се батаљонима, а други дивизион командант пешадиског пука задржава у својим рукама на тежишту одбране. То се, очевидно, сукобљава са тежњом за што лакшим остварењем масовне артиљериске ватре у одређеном рејону и одређеном тренутку. Али, ако се жели постићи нешто што је у целини корисније, мора се и нешто мање корисно жртвовати. У питању је одређивање праве мере у задовољавању два противречна захтева: за што масовнијом артиљериском ватром, с једне, и за што већом противнуклеарном заштитом артиљериских јединица, с друге стране.

Питање се поставља у једноставној, али суровој форми: или ићи на већу густину артиљерије, чије је маскирање особито сложено, и изложити је концентричној, сваковрсној, масовној ватри нападача (авијациској, артиљериској, а нарочито нуклеарној) и после краткотрајног искоришћавања те масовне артиљериске ватре доживети тешке губитке или, пак, ићи смело на растреситост и децентрализацију артиљериских јединица, појачавајући на тај начин улогу оружја за непосредну подршку и обезбеђујући се од нарочито тешких губитака за све време трајања одбранбеног боја пп. Сматрам да је друго решење целисходније због наведених разлога, поред осталог и зато што је артиљерија, с обзиром на могућности маневра ватром објективно у погоднијем положају од неких других родова војске у погледу разређивања својих борбених поредака.

Тежиште одбране пп, природно, остаје и у савременим условима, али је нужно да оно буде *шире* и *ређе* поседнуто од класичног. Али, ипак, као што се види из предложене варијанте, оно је изражено како распоредом снага у одбрани главног одбранбеног положаја, тако и распоредом пуковских резерви. Један од основних принципа

Шема 3

Шема 4 — Савремена одбрана пешадиског пука на широком фронту на маневарском земљишту (једно мишљење)

ратне вештине — бити надмоћан „на решавајућем месту“ и у „решавајућем моменту“ — остаје и даље на снази, само се озбиљно мењају методи остварења тог принципа. У груписању снага и стварању надмоћности и даље дејствују фактори простор и време, с тим што се значај последњег у савременим условима повећава.

Мање-више типична структура одбранбеног рејона и борбеног поретка пп у одбрани на широком фронту у класичним условима (маневарско земљиште) види се на шеми 3. Одмах пада у очи да је класична одбрана пп на широком фронту по својој структури више противнуклеарна од класичне одбране пп у нормалним условима зато што је у првој борбени поредак растреситији. С тим у вези савремена ратна техника и, посебно, нуклеарно наоружање захтевају релативно мање промене у структури одбранбеног рејона и борбеног поретка пп који се брани на широком фронту. Ради краткоће у излагању послужио сам се шемом 4 да бих изразио своје мишљење о једној од могућих принципијелних варијанти структуре одбранбеног рејона и борбеног поретка пука у одбрани на широком фронту, тј. пука који брани помоћни рејон (правац) у оквиру дивизије која, такође, изводи одбрану на помоћном правцу корпусне (армиске) одбране.

Ако упоредимо предложене шеме структуре и борбеног поретка у одбрани у једном и у другом случају, уочићемо код овог последњег следеће особености: а) ширина и дубина одбранбеног рејона су ипак нешто веће; б) постоје и четни међупростори, а остали су нешто већи; в) други борбени ешелон је у нешто растреситијем распореду.

После свега што је речено могло би се чак и поставити питање: да ли се у савременим условима може говорити о „нормалној“ одбрани пп и одбрани на широком фронту? Битна разлика између једне и друге је у томе што јединица у првом случају густо поседа и брани такорећи сваку стопу додељеног одбранбеног рејона (зоне). У другом случају одбрана се заснива на мање густом поседању и одбрани појединих праваца и кључних објеката. Због таквог свог карактера и класична одбрана на широком фронту најчешће је имала међупросторе између четних одбранбених рејона. Сада се ти међупростори нужно намећу, и то у већим размерама и у ситуацији кад пп и више јединице изводе одбрану на главном или на помоћном правцу. Док су раније одбране на широком фронту биле израз недостатка снага и средстава, погодности земљишта или једног и другог, сада су оне *првенствено* израз нужде за што ефикаснијом противну-клеарном заштитом. Како изгледа, у савременим ће условима више тактичке и оперативне јединице знати само за одбрану на широком фронту. То у великој мери важи и за одбрану пп, који ће, по правилу, без обзира на његову улогу у оквиру одбране више јединице, организовати и изводити одбрану на широком фронту. Па ипак, пошто ће постојати одређене разлике у организовању одбране пп када је овај на тежишту одбране више јединице или када то није, могло би се говорити о двама врстама пуковске отсудне одбране, и то: а) одбрана пп на главном правцу и б) одбрана пп на помоћном правцу. И једна и друга изводиле би се, по правилу, као отсудне одбране *више покретног карактера*, док би отсудна одбрана *више позициског карактера* била изузетак.

Активност и упорност пп у одбрани

Одбрана у прошлом рату уопште, па и пуковска, одликовала се високим степеном активности и упорности. Активност у одбрани била је главни извор њене снаге и успеха. То је, такође, и једно од наших основних искустава из одбранбених дејстава у току НОР-а. Потсетићемо на неке примере наших бригадних одбрана. Шеста црногорска ударна бригада, након двадесетодневног одбранбеног боја, слама напад 181 немачке дивизије (новембар—децембар 1944 године) на правцу Даниловград — Никшић, захваљујући, пре свега, активности и упорности бригадне одбране. Тако, на пример, њен батаљон, бранећи упорно с. Фрутак, избацује из строја око 200 (мртвих и рањених) непријатељских војника, док је сам имао 80 мртвих и рањених, али је додељени

објекат одбранио. 1/6 бригаде у два маха врши испад против 2/363 немачког сп баш у моменту када је непријатељ покушавао да изведе обухватни нападни маневар (рејон М. Гарац и с. Ржиште). У првом случају наноси му озбиљне губитке, а у другом га потпуно окружава и уништава. Јединице ове бригаде извеле су и низ других противнапада. Одбрана се коначно завршила општим противнападом бригаде која је у садејству са 10 црногорском бригадом и Зетским ПО сломила напад 181 немачке дивизије избацивши из строја око 60% њеног 363 сп.²⁾

Друга личка НОУ бригада (3 и 4 батаљон) разбија четвороструко надмоћнијег и технички далеко боље опремљеног непријатеља (два италијанска батаљона, једна чета и неколико стотина четника). У току одбранбеног боја 8 августа 1942 у рејону Главица (к 543), Бучја Главица (к 569), с. Кијево, на правцу Книн — с. Кијево, избацује из строја 106 мртвих непријатељских војника и око 100 рањених. Заплењено је два топа, два минобацача, три митраљеза и разног другог материјала. Бригада је имала свега три мртва и 12 рањених. Где је основ успеха? У активности и упорности одбране. Левокрилни 4 батаљон изгубивши скоро читав свој одбранбени рејон, по сваку цену је са две чете бранио најважнији објекат — к 703 (Вучковица) — и тиме деснокрилном 3 батаљону (дотада нападаном мањим непријатељским снагама) створио потребно време да пређе у противнапад. Тај противнапад постепено је прерастао у противнапад оба батаљона и у садејству са левим суседом, 1 батаљоном ЛПО, довео до непријатељског слома. И том приликом дошла је до изражаја једна од основних карактеристика противнапада и противудара наших јединица у НОР-у, а то је да су њихови главни, често и једини носиоци биле оне снаге које су претходно изводиле одбранбени бој (операцију), а не резерве и други борбени ешелони, који су обично били слабијег састава или пак нису ни постојали.

Могло би се навести много сличних примера успешне бригадне одбране у току НОР-а, али сматрам да су и два наведена довољна да истакну важност чињенице да у савременим условима одбрана мора бити и високо активна и високо упорна. У целини узев, пуковска одбрана мораће показати још већи степен активности, а и упорности у одбрани кључних објеката.

Већ сам раније истакао да јединице у оквиру пука (чете и батаљони) морају борбу у полуокружењу и окружењу у савременој одбрани сматрати више-мање нормалном и редовном. Таква борба биће нарочито корисна када је нападач апсолутно или изразито надмоћан у погледу нуклеарног оружја, јер тада неће моћи да искористи то своје преимућство због самозаштите сопствених трупа, а ако га и буде искористио, биће то у веома ограниченој мери. Не само други

²⁾ Подаци из извештаја Приморске оперативне групе и ратног дневника команданта веза 21 немачког армиског корпуса (док. бр. 1—5, к. 6.), архива ВИИ.

борбени ешелон пука, већ и јединице из састава првог борбеног ешелона треба да искористе сваку погодну прилику за извођење противнапада и испада. Борбени поредак нападача, начелно, због противнуклеарне заштите, у погледу густине снага мора бити ређи од оног у Другом светском рату, и то је једна од повољних околности која ће олакшавати активна дејства јединица првог борбеног ешелона одбране.

Предложеним варијантама савремене пуковске одбране предвиђене су јаке резерве: у батаљону, начелно — чета, а у другом борбеном ешелону пука — батаљон. Тако јаке резерве обезбеђују већу активност у извођењу противнапада чији ће главни носилац у оквиру пука ипак бити други борбени ешелон и батаљонске резерве. Други борбени ешелон пука биће најцелисходније употребљен за извођење противнапада у следећим околностима:

— кад делови првог борбеног ешелона, борећи се у полуокружењу и окружењу, чврсто држе кључне одбранбене објекте на главном положају и између њега и међуположаја;

— кад нападач није довољно искористио резултате експлозија својих нуклеарних средстава и напада недовољно надмоћним класичним снагама;

— кад једној од окружених јединица прети опасност уништења у окружењу. У том случају противнапад ће се комбиновати са дејством окружене јединице и имаће за циљ да је спасе од уништења.

Други борбени ешелон био би употребљен одбранбено — за одбрану међуположаја или, евентуално, за ојачање првог ешелона у одбрани главног положаја у следећим условима:

— кад први ешелон није успешно извршио задатак или је претрпео веома тешке губитке од нуклеарних и других средстава;

— кад нападач изврши нуклеарни удар по самом другом борбеном ешелону и нанесе му озбиљне губитке;

— кад прети, мање-више, реална опасност да други ешелон за време кретања ка линији противнапада буде подвргнут нуклеарним ударима нападача.

У наведеним случајевима други борбени ешелон би, најчешће, чврстим држањем кључних објеката доприносио стварању што повољнијих услова читавом пуку за организовање одбране на међуположају.

Што се тиче упорности и активности пуковске одбране на широком фронту, за њу, у основи, важи све оно што је речено за одбрану пп у нормалним условима.

У чланку су дате неке, и то само начелне, оријентације у погледу решења неких проблема одбране пп на маневарском земљишту. Иначе, одбрана пп у другим условима захтеваће посебна разматрања с обзиром на њене посебне карактеристике.